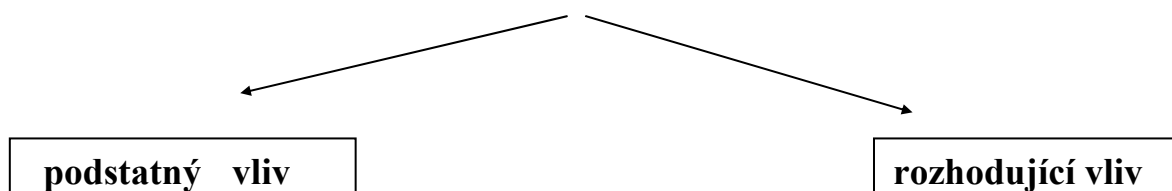

KONSOLIDOVANÁ ÚČETNÍ ZÁVĚRKA

Konsolidací se rozumí agregace informací z individuálních účetních výkazů jednotlivých právně samostatných podniků, tvořících jeden ekonomický celek do souhrnných účetních výkazů za celou skupinu podniků.

Konsolidované výkazy sestavuje tzv. mateřská společnost za celou skupinu, a to tak jako by šlo o jeden veliký podnik.

Mateřskou společností rozumíme podnik, který uplatňuje vliv (kontrolu) v jiném podniku. Významné je jak silný tento vliv je :

(vliv, který dosahuje určité významnosti, ale není rozhodující ⇒ přidružená společnost)

(tedy vliv, který umožňuje řídit a kontrolovat jiný podnik velmi silně až jednoznačně ⇒ dceřinná společnost)

Mateřská společnost = společnost mající 1 nebo více dceřinných společností a popř. přidružené společnosti. Tyto společnosti kontroluje, ovládá jejich finanční a obchodní politiku tak, aby z jejich činnosti získala prospěch.

Mateřská společnost + dceřinné společnosti + přidružené společnosti tvoří SKUPINU. Někdy nazývanou koncernem, holdingem nebo sdružením.

Tyto skupiny podniků řízené mateřskou společností se vytvářejí bez ohledu na hranice ⇒ vplynula potřeba mezinárodní úpravy konsolidace.

Pro členské státy EU byla v r. 1983 vydána 7. direktiva, která upravuje obsah a formu konsolidovaných účetních výkazů.

Konsolidované výkazy se považují za rozhodující finanční informaci a mají i přednost před účetními výkazy jednotlivých podniků ve skupině, včetně individuálních výkazů mateřské společnosti.

Konsolidované účetní výkazy se liší od individuálních účetních výkazů jednotlivých podniků hlavně tímto :

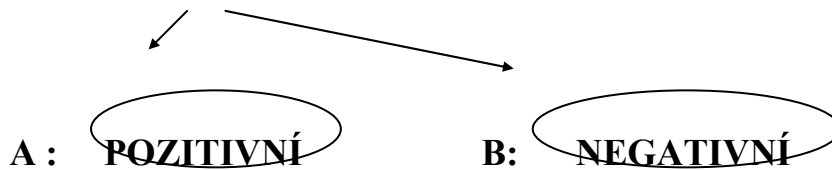
- nejsou východiskem pro rozdělování, a tím ani přerozdělování zisku**
- nedotýkají se vztahů věřitelů vůči jednotlivému podniku jako samostatné právnické osobě**
- nejsou vůbec používány pro daňové účely
(skupina podniků jako celek není daňovým subjektem)**

**KONSOLIDACE SLOUŽÍ POUZE INFORMAČNÍM POTŘEBÁM;
NEZAKLÁDÁ DAŇOVÉ, ZÁVAZKOVÉ ANI PRVOTNÍ ČI
DRUHOTNÉ PŘEROZDĚLOVACÍ PROCESY.**

Konsolidační rámec

- určení povinnosti konsolidace, tedy určit co a kdy konsolidovat**
- v ČR je od 90. let povinnost konsolidace zakotvena v zákoně o účetnictví, podrobnější pravidla obsahuje Opatření MF ČR ke konsolidaci**
- pro určení konsolidačního celku je důležité stanovit míru vlivu (míru kontroly) :**
 - rozhodující vliv (> 50 % podíl na celkovém vlivu)**
 - spolurozhodování (> 50 % podíl na celkovém vlivu na základě dohody mezi více společníky)**
 - podstatný vliv (20 % - 50 % podíl na celkovém vlivu)**

Vymezení konsolidačního rámce

B.1. → Vyloučení z konsolidace

B.2. → Osvobození z konsolidace

- jasnými podmínkami je vyjádřena skutečnost, že existuje kontrola mateřské společnosti

- podstatou je vymezení výjimek z konsolidace nebo úplné vyloučení z konsolidace

ad A) **DŮRAZ JE KLADEN NA :**

1. **PRÁVNÍ FORMU (AS);**
2. **SÍDLO MATEŘSKÉ SPOLEČNOSTI;**
3. **PODSTATNOU AŽ ROZHODUJÍCÍ MÍRU OVLÁDÁNÍ (v podobě hlasovacích práv na valné hromadě, správní radě, dozorčí radě, při jmenování vrcholového managementu podniku.**

⇒ podnik je ke konci roku oficiálně registrován jako mateřský podnik v zemi, která svou normou konsolidaci nařizuje. Konsolidované účetní výkazy vycházejí z účetních výkazů dceřinných společností, a to bez ohledu na jejich sídlo

⇒ podnik je mateřským podnikem a v dceřinném podniku má většinu hlasovacích práv; je akcionářem (podílníkem společníkem) a má právo

jmenovat nebo odvolat většinu členů představenstva, dozorčí rady a vrcholového managementu

⇒ podnik je mateřským podnikem a má rozhodující vliv podle smlouvy nebo podle stanov

⇒ podnik kontroluje sám nebo podle dohody s ostatními akcionáři většinu hlasovacích práv

⇒ mateřský podnik má právní formu akciové společnosti (právní formy dceřinných společností mohou být různé)

⇒ mateřský podnik má formu SRO, ale alespoň jedna dceřinná společnost má právní formu AS

ad B.1.) HLAVÍ VÝRAZ VYLOUČENÍ Z KONSOLIDACE JE, ŽE BY POZBYLA SVÉHO SMYSLU A SVÉHO CÍLE

- vyloučení z konsolidace přichází v úvahu tam, kde existují vážné překážky pro uskutečňování řídicího a kontrolního vlivu mateřské společnosti

a) podniky, které jsou z hlediska skupiny nevýznamné (nevýznamnost se musí posuzovat ve vztahu ke konkrétní skupině)

b) podniky zabývající se podstatně odlišnou činností od činností skupiny (konsolidace by za těchto podmínek neposkytovala věrný obraz o

finanční situaci skupiny, je-li např. dceřinnou společností banka či spořitelna)

- c) podnik, který je mateřskou společností dočasně
(mateřský podnik nakoupí akcie podniku za účelem obchodování s nimi - ve skutečnosti nebude uplatňovat svůj kontrolní vliv - rozhodně ne dlouhodobě)
- d) podnik, který nemůže z různých důvodů uskutečňovat svůj kontrolní vliv
(vstup dceřinné společnosti do konkurzu)

ad B.2.) OSVOBOZENÍ OD KONSOLIDACE :

- a) konsolidace by byla nákladná a časové zpoždění by bylo takové, že informace z konsolidace by ztratily svůj význam
- b) skupina podniků nedosáhla stanovených limitů
 - pro obrat
 - pro velikost vlastního kapitálu
 - pro počet pracovníků

Např. 7. Direktiva stanovila, že od konsolidace je osvobozena skupina, která nesplňuje dva ze tří stanovených limitů. ČR z roku 1993 limit konsolidace

- součet čistého obrátu minimálně 600 mil. Kč
- součet VJ všech členů celku minimálně 300 mil. Kč
- počet pracovníků se neuvádí

c) mateřská a dceřinná společnost jsou v plném vlastnictví jiné mateřské společnosti se sídlem v cizině a vyšší mateřská společnost v cizině bude uskutečňovat nadnárodní konsolidaci podle místních pravidel

Termín konsolidace

- určit termín, k němuž se mají konsolidované výkazy sestavovat u podniků ve skupině, které mají totožné termíny pro sestavení ročních individuálních účetních výkazů problematické není ⇒ např. u nás 31. 12.

- nejsou-li termíny ročních výkazů stejné, konsolidaci sestavuje matka a dceřinné společnosti musí poskytnout informace aktuální k tomuto datu ⇒ musí sestavit mimořádné účetní výkazy (tzv. mezitimní výkazy)

- pokud dcera sestavuje výkazy sice v jiném termínu než mateřská společnost, ale v povoleném časovém rozmezí (tzv. posunuté výkazy) ⇒ nesestavuje zvláštní výkazy pro vstup do konsolidace. Musí zde být ale promítnuty operace, které ve vztahu matka - dcera nastaly v období mezi termínem individuálních účetních výkazů dcery a termínem konsolidace.

Naše právní úprava ponechává v pravomoci mateřské společnosti stanovení lhůt pro sestavení konsolidovaných výkazů. Ty však musí být sestaveny nejpozději do 3 měsíců ode dne sestavení individuálních úč. výkazů mateřské společnosti.

METODY KONSOLIDACE

Dosud byly vyvinuty 3 metody konsolidace :

- metoda plné (globální, úplné) konsolidace (rozhodující vliv)
- metoda poměrné konsolidace (spolurozhodující vliv)
- metoda ekvivalenční konsolidace (podstatný vliv)

Volba metody konsolidace souvisí s mírou vlivu.

PRVKY POSTUPU PŘI VŠECH KONSOLIDAČNÍCH METODÁCH

1. Úprava obsahu položek z účetních výkazů jednotlivých podniků konsolidačního celku
2. Agregace - slučování položek z účetních výkazů jednotlivých podniků ve skupině
3. Vylučování a nahrazování některých položek z účetních výkazů podniků ve skupině (např. vyloučení investic mateřského podniku a odpovídající části základního nebo vlastního kapitálu)
4. Vytváření nových položek pro konsolidaci, např. hodnoty goodwillu, konsolidačních rozdílů, pořizovacích odchylek a menšinových podílů
5. Konečné zahrnutí do konsolidovaných výkazů

METODA PLNÉ KONSOLIDACE

Při této metodě se do konsolidovaných výkazů zahrnují všechny položky aktiv, pasiv, nákladů a výnosů všech členů konsolidačního celku.

Znamená to, že k individuálním účetním výkazům matky se přiřazují příslušné položky z individuálních účetních výkazů dcer.

Je nutno přitom vyloučit vzájemné transakce mezi podniky ve skupině. Konsolidované výkazy mají vypovídat o finančním postavení skupiny tak, jako by šlo o jediný podnik

Nutno je vyloučit : - podílové cenné papíry (účasti), které vlastní
mateřská společnost a jim odpovídající část vlastního
kapitálu dceřinných společností
- vzájemné pohledávky a závazky mezi společnostmi
skupiny
- hospodářský výsledek ze vzájemných operací mezi
členy konsolidačního celku

Nově se vytváří :

A: KONSOLIDAČNÍ ROZDÍL po první konsolidaci u nově nabytého podílu dceřinné společnosti, která byla poprvé zařazena do konsolidačního celku. Určuje se jako rozdíl mezi nákladem pořízení podílových cenných papírů a hodnotou odpovídajícího podílu vlastníka (matky) na vlastním kapitálu dcery.

Je-li rozdíl *kladný*, představuje v konsolidaci *přebytek aktiv*.

Náklad na pořízení (cena pořízení cenných papírů) > hodnota podílů podle účetnictví (podíl na VJ byl pořízen za vyšší cenu než je jeho účetní hodnota)

Je-li rozdíl *záporný*, představuje v konsolidaci *přebytek pasiv*.

Náklad na pořízení (cena) < hodnota podílů podle účetnictví

Konsolidační rozdíl je možno postupně nebo jednorázově zaúčtovat do mimořádných výnosů nebo nákladů konsolidované výsledovky. Nejpozději do 5 let.

B: POLOŽKY MENŠINOVÉHO PODÍLU

- jde o podíl na vlastním kapitálu, který vlastní tzv. menšinoví akcionáři, kteří nejsou členy skupiny

METODA POMĚRNÉ KONSOLIDACE

Uvedená metoda spočívá v tom, že se k položkám účetních výkazů mateřské společnosti připočítá poměrná část položek účetních výkazů ostatních (sdružených) společností, a to ve výši odpovídající podílu mateřské společností na vlastním kapitálu těchto společností.

Z údajů agregovaných za mateřskou a sdružené společnosti je nutno vyloučit :

- podílové cenné papíry (úcastni), které vlastní mateřská společnost a odpovídající část vlastního kapitálu sdružených společností**
- vzájemné pohledávky a dluhy mezi členy skupiny**
- hospodářský výsledek z operací mezi členy skupiny**

Nově se vytváří :

A: KONSOLIDOVANÝ REZERVNÍ FOND, který vytvořily sdružené společnosti od data, kdy byly zařazeny do konsolidačního celku

B: KONSOLIDAČNÍ ROZDÍL u nově nabytého podílu na sdružené společnosti, která byla poprvé zařazena do konsolidačního celku

Jde o rozdíl mezi cenou pořízení podílových cenných papírů a hodnotou odpovídající podílu vlastníka (mateřské společnosti) na vlastním kapitálu přidružené společnosti.

Cena pořízení > účetní hodnota ⇒ aktivní konsolidační rozdíl

cena pořízení < účetní hodnota ⇒ pasivní konsolidační rozdíl

Na rozdíl od metody plné konsolidace nevznikají při poměrné konsolidaci menšinové podíly vlastníků kapitálu a HV.

METODA EKVIVALENČNÍ

Tato metoda nezačíná agregací položek účetních výkazů společností, které jsou součástí konsolidovaného celku.

Podstatou je vyloučení těch podílových CP a vkladů mateřské společnosti, jejichž emitentem je přidružená společnost a jejich nahrazení CP v tzv. *ekvivalenci*.

Jde o přecenění podílových CP mateřské společnosti v závislosti na změně výše vlastního kapitálu přidružené společnosti. Přecenění se děje v poměru, který odpovídá podílu matky na vlastním kapitálu dcery.

Ve výsledovce se vykáže odpovídající podíl matky na HV dcery jako položka zisku nebo ztráty z podílové účasti přidružených společnostech.

POSTUP PŘI KONSOLIDACI ÚČETNÍ ZÁVĚRKY

- všeobecně pro všechny použité metody

- sled úkonů konsolidace nemá obdobu při procesu sestavování individuálních účetní závěrky i když složení konsolidované účetní závěrky je stejně jako u individuální úč. závěrky bilance, výkaz zisků a ztrát, příloha

- 1. Vymezení konsolidačního celku, zjištění charakteru a výše uplatňovaných vlivů, zahrnutí či nezahrnutí jednotlivých subjektů do skupiny, zjišťování součtů VJ a čistého obratu a porovnání s limity pro povinnost konsolidace**
- 2. Přetřídění a úpravy individuálních účetních závěrek, sladění účetních metod uvnitř skupiny, vydání konsolidačních pravidel**
- 3. Výpočet konsolidačního rozdílu v případě prvního zařazení do konsolidačního celku (první konsolidace)**
- 4. Začlenění složek z individuálních účetních závěrek (bilance a výkazu zisků a ztrát) do bilance a výkazu zisku a ztrát mateřského podniku v rozsahu a položkách odpovídajících příslušné metodě konsolidace a jejich příslušné rozčlenění podle struktury konsolidovaných účetních výkazů včetně přenosu příslušných zůstatků z minulých let**
- 5. Vyloučení vzájemných vztahů v rozsahu odpovídajícím metodě konsolidace, vypořádání existujících konsolidačních rozdílů včetně jejich odpisu**
- 6. Agregace údajů jednotlivých subjektů včetně provedených úprav a sestavení konsolidovaných účetních výkazů a přílohy ke konsolidované účetní závěrce**

ZÁKLADNÍ POSTUP PŘI KONSOLIDACI EKVIVALENČNÍ METODOU

- 1. Provede se případné potřebné přetřídění a úprava údajů v individuální účetní závěrce a v případě prvního zahrnutí do konsolidace (případně přikoupení podílu) se vyčíslí konsolidační rozdíl**
- 2. V bilanci mateřského podniku se vyloučí z aktiv cenné papíry a vklady (finanční investice), jejichž emitentem je přidružený podnik v zaúčtované výši (případně též s vyloučením příslušného zůstatku účtu 415 (Oceňovací rozdíly z kapitálových účastí))**
- 3. Do aktiv konsolidované bilance se zahrne nová položka „Cenné papíry a vklady v ekvivalenci“, jejíž výše se vypočítá jako podíl (odpovídající vlastnickému podílu) z vlastního jmění přidruženého podniku ke dni závěrky**
- 4. Do pasiv konsolidované bilance se zahrne nová položka „Podíl na hospodářském výsledku v ekvivalenci“, která je podílem mateřského podniku na hospodářském výsledku běžnému období, za které se sestavuje konsolidovaná účetní závěrka**
- 5. Do aktiv, případně pasiv konsolidované bilance se zahrne příslušný aktivní, případně pasivní konsolidační rozdíl. Do dalších let se přenáší zůstatková hodnota tohoto rozdílu.**
- 6. V případě konsolidace ve druhém a dalších letech se do pasiv konsolidované bilance zahrne položka „Konsolidační rezervní fond“, která představuje akumulované hospodářské výsledky přidruženého podniku z minulých let od okamžiku jejich zařazení do konsolidace**
- 7. Dále je nutno zabezpečit kontinuitu účetních zápisů při sestavování konsolidované účetní závěrky (rozumí se kontinuita jednotlivých úprav provedených v konsolidované účetní závěrce, neúčtuje se v individuálním účetnictví). Jedná se o přenos zúčtovaných odpisů konsolidačního rozdílu a**

přenos úprav při vyloučení vyplacených dividend ze strany přidruženého podniku

8. Podle zvoleného způsobu odpisování se provede roční odpis snížením příslušné položky aktivního nebo pasivního konsolidačního rozdílu v bilanci oproti snížení nebo zvýšení hospodářského výsledku mateřského podniku za běžné období. V případě změny podílu (nákupem nebo prodejem) se provede příslušná úprava odpisů.

9. Pokud byly přijaty v průběhu účetního období mateřským podnikem od přidruženého podniku dividendy (podíly na zisku), provede se oprava jejich vyloučením z hospodářského výsledku a zvýšením konsolidačního rezervního fondu

10. Výše uvedené úprav se promítnou do konsolidovaného výkazu zisků a ztrát v položkách :

**„ Podíl na hospodářském výsledku v ekvivalenci“ - podíl na HV
přidruženého podniku běžného období**

**„ Zúčtování aktivního rozdílu z ekvivalence“ - odpis aktivního
konsolidačního rozdílu do nákladů nebo**

**„ Zúčtování pasivního rozdílu z ekvivalence“ - odpis pasivního
konsolidačního rozdílu do výnosů**

**„ Konsolidovaný HV z finančních operací“ - vyloučení přijatých
dividend a podílů**

POSTUP PŘI KONSOLIDACI PLNOU METODOU

- 1. Provede se případné potřebné přetřídění a úprava údajů v individuální účetní závěrce a v případě prvního zahrnutí do konsolidace (případně přikoupení podílu) se vyčíslí konsolidační rozdíl**

- 2. Do bilance a výkazu zisků a ztrát mateřského podniku se začlení jednotlivé složky bilance a výkazu zisků a ztrát dceřinných podniků v plné výši. Rozumí se bilance a výkazy zisků a ztrát vycházející z individuálních ročních účetních závěrek, případně přetříděných a upravených dle bodu 1)**

- 3. Provede se vyloučení účetních případů, uskutečněných mezi jednotlivými subjekty konsolidovaného celku konsolidovaných plnou metodou, které vyjadřují vzájemné vztahy. Provede se též vyloučení CP a účastí se zpětnou vazbou**

- 4. Do aktiv, případně pasív konsolidované rozvahy, se zahrne příslušný aktivní, případně pasivní konsolidační rozdíl. Do dalších let se přenáší zůstatková hodnota tohoto rozdílu**

- 5. Vlastní jmění dceřinných podniků zahrnuté do konsolidované bilance a hospodářský výsledek dceřinných podniků zahrnovaný do konsolidovaného výkazu zisků a ztrát (po vyloučení vzájemných vztahů dle bodu 3), se rozdělí na podíly připadající mateřskému podniku a menšinové podíly, které se vyjádří jako zvláštní položky v konsolidované bilanci a výkazu zisků a ztrát**

- 6. V bilanci mateřského podniku se vyloučí z aktiv CP a vklady (finanční investice), jejichž emitentem jsou dceřinné podniky v zaúčtované výši (případně též s vyloučením příslušného zůstatku účtu 415) a vyloučení odpovídajících složek VJ dceřinných podniků. Složky VJ jsou vylučovány vždy ve výši odpovídající prvnímu roku konsolidace ve vazbě na vypočtený konsolidační rozdíl**

- 7. Do konsolidované bilance přeneseme v souladu s principy kontinuity příslušné dopady z úprav konsolidované bilance v předchozích letech**

8. Podle zvoleného způsobu odpisování se provede roční odpis snížením příslušné položky aktivního nebo pasivního konsolidačního rozdílu v bilanci oproti snížení nebo zvýšení HV běžného období. V případě změny podílu (nákupem nebo prodejem) se provede také příslušné vypořádání a úprava odpisů

9. Výše uvedené úpravy se promítnou do konsolidovaného výkazu zisků a ztrát ve všech příslušných položkách. To znamená, že vylučované účetní případy dle bodu 3), které mají dopad na HV se promítnou do úpravy příslušných položek nákladů a výnosů. Zjištěný celkový konsolidovaný HV se rozdělí na

„HV běžného účetního období bez menšinových podílů“

„Menšinový HV běžného účetního období“

<p>POSTUP PŘI KONSOLIDACI POMĚRNOU METODOU</p>

- do značné míry je totožný s postupem při plné konsolidaci

- rozdíl spočívá pouze v tom, že do se nezahrnují do výkazů aktiva, pasiva, výnosy a náklady v plné výši, ale jen v poměrné výši odpovídající příslušnému podílu.

KONSOLIDAČNÍ ROZDÍL

- položka, kterou je třeba vyčíslit při začlenění podniku do konsolidačního celku

- právě v období, kdy podnik zahrnujeme do konsolidačního celku musíme vyjádřit rozdíl mezi hodnotou příslušné finanční investice a skutečnou hodnotou zahrnovaného podílu;
za skutečnou hodnotu považujeme VJ k danému okamžiku dle individuální účetní závěrky

- hlavním účelem je vyjádřit v konsolidované účetní závěrce příslušný podíl na HV za běžné účetní období, ve kterém mateřská společnost uplatňovala svůj vliv;
podíl na HV je třeba odlišit od rozdílu mezi cenou, za kterou byl příslušný podíl získán a skutečnou hodnotou tohoto podílu

- aktivní konsolidační rozdíl (odchylka) je hodnota, kterou byl mateřský podnik ochoten vynaložit navíc oproti účetní hodnotě podílu. Lze ho také z hlediska ekonomického obsahu nazvat GOODWILL (při konsolidaci se s ním pracuje jako s nehmotným IM - odepisuje se do nákladů

- pasivní konsolidační rozdíl (odchylka) je částka, kterou mateřský podnik ušetřil při pořízení finančních investic BADWILL - odepisuje se do výnosů

- konsolidační rozdíl k datu pořízení podílu - podle zásad konsolidace by měl být brán v úvahu HV (hodnota VJ) vždy za období, ve kterém byl uplatňován vliv \Rightarrow to by vyvolávalo nutnost vždy k datu získání

podílu sestavit mimořádnou účetní závěrku. Z pozice rozhodujícího vlivu - lze - z pozice podstatného vlivu obtížné; naše podmínky berou v úvahu zjednodušený podíl VJ (tedy VJ - HV běžného období)